

CANVI CLIMÀTIC, DEL NEGACIONISME ENCOBERT A UN 'MENYS' DESITJABLE

Arnau M.V
El Crític 2018

Hoy vivimos en una economía irreal, ficticia, que aparenta que sigue funcionando porque vive asistida a través de la invención incesante de dinero de la nada y de una deuda creciente. Vivimos del futuro... pero el futuro ya está prácticamente consumido. Andrés Piqueras

El capitalisme no consisteix tant en vendre el que es produeix com en fer contabilitzable tot el que no ho és encara. Comité Invisible

Segons el nou [informe](#) del IPCC, per limitar la pujada de la temperatura a 1,5° caldria una reducció del 45% dels gasos d'efecte hivernacle l'any 2030 i una reducció gairebé total l'any 2050. El repte és descomunal, però les conseqüències de no afrontar-ho encara més, així que entendre que està fallant és essencial, especialment quan se'ns ven el relat d'una [Europa lider en la lluita contra el canvi climàtic](#) contraposada a uns EUA que haurien tornat a les edats obscures de la mà del malvat Trump. No obstant, l'any passat les emissions dels EUA van augmentar un 0% respecte al 2017, mentre que a Europa, d'acord amb Eurostat, han augmentat un 1,8% (l'Estat espanyol, "marcant paquet", les ha incrementades fins un 7,4%). La dada no relativitza la desastrosa retirada dels EUA de l'Acord de Paris, però si obliga, després de tres dècades de cimeres pel clima, a preguntar-se perquè, fins i tot a les regions on el consens climàtic és més ampli, les emissions segueixen a l'alça.

La correlació reveladora és la següent: a escala global, **només quan el creixement s'estanca s'estanquen també les emissions. Potser no cal afegir res més, o potser les paradoxes del creixement permetin entendre millor la inacció.**

Primera paradoxa: l'extralimitació ecològica és el signe del nostre temps, amb dos protagonistes principals: la crisi dels recursos i la crisi climàtica. Però malgrat que la primera hauria de resoldre la segona -deixant el que encara queda de petroli sota terra-, en el marc competitiu actual obtenim el contrari, una disputa brutal pels darrers recursos.

Segona paradoxa: al mateix temps que dancem a la vora del volcà de l'escassetat degradant els recursos naturals, assistim a una crisi permanent de sobreproducció. No cal ni dir que aquesta, en implicar una disminució del marge de benefici, provoca, en l'intent de rellotar-lo, una intensificació de la degradació.

Tercera paradoxa: una aposta històrica per la innovació i l'increment de productivitat... just al bell mig de la sobreproducció. Paradoxa que en conté un altre: ¿com pretenen que els treballadors comprem l'excedent si els salaris s'estanquen o un robot ens treu la feina?

Un fil negre enllaça tots aquests escenaris: la taxa declinant d'acumulació de capital. Es a dir, l'única cosa que el capitalisme no pot integrar. D'aquí el neoliberalisme, que no és més que contraatac i fugida cap endavant. I en aquest escenari de competició estructuralment obligatòria, l'autolimitació -condició indispensable per contenir el canvi climàtic- no hi té cabuda, o només la té en forma de crisi cíclica, i per tant, "limitant" sempre a les mateixes.

Però ni així, ni la globalització ni la financiarització ni la puntada de peu cap endavant del deute han permès recuperar els marges de benefici posteriors a la II Guerra Mundial. El que si han fet és

disparar tant la desigualtat com el desequilibri ecològic, amb la sisena extinció i el canvi climàtic com a expressions més inquietants. Un perill que amenaça de retroalimentar-se de manera formidable degut a la bomba de metà oculta al permafrost siberià i als llits marins.

Al mateix temps, la disponibilitat d'energia barata i de molts minerals essencials -i inclús de l'aigua aprofitable- està tocant sostre. **No és casualitat que el crack del 2007 fos precedit pel punt àlgid dels petrolis convencionals del 2005. I sabem que el punt àlgid del gas natural, carbó i urani tindrà lloc abans de 2030.** Però enlloc d'afrontar-ho, es continuen inflant bombolles que aviat punxaran, amb conseqüències més profundes i permanents. La desesperació -ocultada al gran públic- és tan gran, que estem utilitzant recursos de tan baixa qualitat que mai haurien d'haver estat considerats, des del ridícul retorn energètic del biodiesel al 'boom' del fracking als EUA sostingut per les subvencions.

Canviem el sistema, no el clima

El capitalisme no és només un sistema productiu, és, d'acord amb Kafka, "un estat del món i un estat de l'ànima". De fet, la lògica de la "valorització" ens ha impregnat tant que tots vivim pendent de "posar en valor" el nostre "capital personal". D'aquí que sembli normal delegar al mercat la solució de la crisi climàtica. **Però la quarta paradoxa és que el "lliure mercat" no existeix.** No existeix sense deixar fora dels comptes d'Endesa els centenars d'anys de gestió dels residus nuclears, ni sense privatitzar serveis públics perquè les multinacionals endeutades puguin reflotar el compte de beneficis.

La procrastinació i les falses solucions són el resultat inevitable de tanta propaganda. Com afirma J.Riechman, "la diferència que hi ha entre el món de creences en què està vivint la mitjana de la gent i la situació objectiva, és enorme". Potser fariem més via si reconeixéssim que estem atrapats en una màquina. Una màquina programada per al creixement, esperonada pel deute, moguda per la competitivitat i lubricada per l'individualisme. Totes sabem que cal autolimitar-se en l'ús d'energia, en el transport, en el consum, i també en el creixement de la població. I fer-ho en proporció a la petjada ecològica de cada país i de cada persona. Però l'acció no està a l'alçada del repte perquè la nostra motivació real, com a societat, és no malmetre el sistema econòmic vigent.

És per això que ni la retòrica, ni les cimeres, ni tan sols els esforços reals, no arriben a frenar les emissions als nivells necessaris per estabilitzar el clima. I és per això que no s'ha produït l'anunciada desmaterialització de l'economia i es preveu que el 2030 **Internet consumeixi el 20% de l'energia elèctrica mundial. I és també per això que l'economia circular, el consum responsable o l'agricultura ecològica són nínxols de mercat, incapaços d'escalar fins a una transformació estructural determinant sense desvirtuar-se pel camí.**

El sistema ha embogit, doncs? No, es cenyeix a la seva lògica. Si tot és susceptible de ser comprat i venut, **perquè no també el desastre?** La prioritat no es la justícia climàtica, la prioritat és generar oportunitats de negoci, algunes verdes, d'altres no, com ho demostra la creixent "acumulació militaritzada".

L'eficiència, el reciclatge, la substitució de materials i les energies renovables no són falses solucions. El que és fals és pretendre que per elles soles puguin fer compatible creixement exponencial i equilibri ecològic. **Vivim sota un règim de negacionisme encobert que no consisteix a negar el canvi climàtic, sinó a negar l'arrel del problema.**

La crisi és el sistema. El col·lapse és la degradació de les condicions de vida que ja estem experimentant. El problema és l'economia mateixa, la creença que tot és pot numeritzar, contabilitzar i, en conseqüència, mercadejar. Per això, com diu Paolo Virno que “el que està en joc no és la distribució de la riquesa, sinó la redefinició del que realment és la riquesa”.

Ha arribat el moment de retornar a estats estacionaris. **No es pot resoldre el xoc amb els límits de la biosfera sense qüestionar el creixement, de la mateixa manera que no es pot combatre la pobresa energètica sense actuar sobre l'excés energètic.** I per raons ètiques, tampoc podem recórrer al consol inconfessable que el cost més alt el paguen altres: avui els iemenites, demà les properes generacions.

Cal també **integrar els límits de l'imaginari socialdemòcrata.** Ja no es tracta de si els rics s'avenen a finançar el pacte social, es tracta de si en una economia en contracció tenen marge per fer-ho sense sacrificar la seva posició dominant. I de totes maneres, és sostenible seguir paliant els problemes extreient els recursos, mitjançant impostos, de la mateixa economia que els provoca? Hi ha activitats que cal regular, desprivatitzar o taxar; n'hi ha d'altres que senzillament hem de prohibir.

El mateix es pot aplicar a la pretensió ecomodernista de regular la biosfera amb la mateixa tecnologia vertical que la desequilibra, des de la georingenieria climàtica a la manipulació genètica. La transició necessita certament un ampli ventall de mesures fiscals i tècniques, però posades al servei de la reinvençió dels comuns i d'una desmercantilització decidida de la vida, començant per les emissions de CO₂, avui atrapades en el mercadeig inútil dels Mercats d'Emissions.

Mitigar i adaptar-se al canvi climàtic implica construir noves realitats dissenyades des de l'autolimitació, **generant un “menys” desitjable. Menys consum, més presència; menys hores de treball assalariat, més organització i més cures; menys grans infraestructures, més sobirania bioregional.** La relocalització, les municipalitzacions, l'agroecologia o la descentralització energètica faran més per desaccelerar el canvi climàtic que canviar les bombetes de casa.

L'independentisme i els municipalisme han de posar en el centre aquesta transició estructural profunda, sense la qual cap sobirania real serà assolida. Si no, on és la diferència amb altres replegaments identitaris que recorren Europa? No és tracta només de confrontar l'Estat espanyol, es tracta de confrontar la Troika, Google, Repsol, el Deutsche Bank o la Cort Internacional d'Arbitratge.

La **'Marxa pel Clima de Barcelona'**, el proper 10 de novembre, vol ser un crit d'alerta, una visibilització de les alternatives i una incitació a sortir de la posició d'espectadors del nostre propi naufragi.